Вплив християнства на мисливство Галичини

Мисливство, тісно пов'язане з природою, завжди було овіяне деяким ореолом таємничості та містики. Мисливські міфи беруть свій початок ще з Древньої Греції та Риму. Так, грецька Артеміда — богиня мисливства, лісів і гір мала храми священних тварин і місця полювання у гірській й лісистій Аркадії. ЇЇ жриці надягали ведмежі шкури й виконували культовий танець ведмедів, але улюбленою твариною Артеміди була лань. У Римі функції грецької богині переносились на Діану. Зрозуміло, що древні мисливці складали цим богиням щедрі пожертви і очікували їх покровительства на полюваннях.

З утвердженням у Європі християнства мисливці обирають собі у покровителі християнського святого – Губерта, єпископа Льєжського, який у свій час займався мисливством. Стародавня легенда розповідає, як цей великий вельможа чи-то у Великодну п'ятницю, чи-то на саме Різдво 695 року, полюючи на оленя, побачив у нього між рогами хрест, а голос з неба застеріг азартного мисливця: «Губерте, якщо ти не навернешся до Господа і не будеш вести святе життя, ти швидко потрапиш у пекло». Незабаром Губерт відмовився від маєтку, прийняв духовний сан, став єпископом Маастріхтським, а згодом першим єпископом Льєжським. Після його смерті (30 травня 727 року) Губерта поховано у церкві Св. Петра у Льєжі. 3 листопада 743 року при розкритті склепу виявилось, що його тіло не піддалось розкладу, і відтоді цей день відзначають як день Святого Губерта.[1]

На території Галичини Святого Губерта теж шанували як покровителя мисливців. Зокрема, Галицьке мисливське товариство (м. Львів) виступило з ініціативою – влаштувати вівтар на честь покровителя мисливців у костелі Святої Єлизавети у рідному місті.[2] У 1911 році архієпископ Бєльчевський дав

[1] Жития византийских святых. СПб.: Corvus, Terra Fantastica, РоссКо. 1995.с. 419

[2] Krogulski S. Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego 1876-1926. – Lwów: Nakładem małopolskiego towarzystwa łowieckiego, 1929. – s.139.

дозвіл на побудову вівтаря[3]. А вже у грудневому номері журналу «Ловець» (друкований орган Галицького мисливського товариства) було надруковане звернення до мисливців про збір коштів на спорудження вівтаря на честь Святого Губерта: «Нехай Ваша щедра рука, хоча б вдовиною копійкою спричинеться до вшанування дорогого кожному серцю мисливця святого Губерта і підтримає традицію наших батьків. Нехай живуть у наших серцях справи, якими ми засвідчуємо нашу віру»[4]. Ініціативна група виявилась дуже винахідливою у зборі коштів. Вона заохочувала до цього побожне жіноцтво, бо «часом чарівний усміх гарної пані, її ласкаве слово зможе відкрити найнедоступнішу кишеню мисливця для благородної мети».[5] Не менш оригінальний спосіб добування коштів для вівтаря використовувався і на полюваннях – штрафи за порушенні правил полювання, порушення техніки безпеки при поводженні із зброєю, за лайку.[6] Цікаво, що на благородну справу кошти збирались не завжди за християнськими принципами. Зокрема повідомлялось, що анонім W.G. перерахував як пожертву на вівтар виграні у карти 6 крон.[7] Вже на кінець 1912 року було зібрано пожертв на суму 3880 крон, але цієї суми не було достатньо, щоб приступити до побудови вівтаря. А з вибухом Першої Світової війни проект став не на часі. І лише 16 червня 1926 році (через 15 років) з нагоди святкування 50-ліття утворення Галицького мисливського товариства в костелі Святої Єлизавети відбулась посвята вівтаря Святого Губерта [8]. До його побудови приклались досить відомі на той час митці, а саме: ікону написав К.Сіхульський, а різьба була

[3] Drobiazgi myśliskie //Łowiec Polski. – 1912. – № 1. – s.14.

[4] Odezwa//Łowiec. – 1911. - № 24. – s.281.
[5] Odezwa//Łowiec. – 1912. - № 20. – s.229.

[6] Krogulski S. Ołtarz św. Huberta//Łowiec. – 1912. - № 18. – s.214.
[7] Sprawy towarzystwa//Łowiec. – 1912. - № 1. – s.12.

[8] Szczegółowy program uroczystości 50-letn. Jubileuszu Małopolskiego towarzystwa łowieckiego//Łowiec – 1926. – № 6. – s.82.

виконана професором Марцінковським, вітраж з образом святого Губерта був викладений італійською мозаїкою[9].

Католицький священник – Болеслав Твардовський виголосив проповідь про Святого Губерта, яка не втратила актуальності і для сучасних мисливців, адже цей Святий об'єднує мисливців, супроводжує їх у небезпеках мисливського життя, заступається за них перед Богом у кожній мисливській пригоді[10]. Крім того, він зазначив вплив християнських традицій на мисливство.

З побудовою вівтаря у мисливців з'явились нові проблеми. Прихожани костелу не могли зрозуміти, якого це святого зобразили із знаряддям для полювання. На XXIV з'їзді Галицького мисливського товариства (1935 р.) голова товариства – граф Бєльський повідомив, що для уникнення конфлікту із місцевими прихожанами священик закриває образ святого Губерта образом Діви Марії. Члени товариства почувались ображеними – адже вся їх праця, всі їх зусилля залишились марними та незрозумілими для віруючих. Було прийняте рішення – звернутись до Львівського архієпископа, який пообіцяв що підтримає вимоги товариства мисливців – тримати образ Святого Губерта відкритим[11]. Цікавим є той факт, що мисливці перед своїм заступником – Св. Губертом просили про ласку на полюваннях, але ніколи про удачу при добуванні тварин. Більше того, нерідко мисливські та немисливські товариства носили ім'я святого – покровителя мисливства (мисливське товариство ім. Святого Губерта у Львові, Станіславові тощо).

Слід сказати, що християнська мораль мала домінуючий вплив і на формування правового регулювання мисливського законодавства Галичини,

---

[9] Myśliwstwo wschodnie: księga pamiątkowa łowiectwa wschodniego. – Wilno: Skład główny w towarzyswie łowieckim ziem wschodnich w Wilnie, 1935. – s.1-3.

[10] Poświencenie kaplicy św. Huberta w kościele św. Elżbiety//Łowiec. – 1926. – № 7-8. – s. 98-101

[11] Sprawozdanie z obrad XXIV Zjazdu członków Małopolskiego Towarzystwa Łowieckiego we Lwowie odbytego dnia 30 maja 1935 //Łowiec. – 1935. – № 10. – s. 112.

Австро-Угорської монархії, та країн Європи. Так, тогочасне мисливське законодавство Галичини відображало наступні вимоги християнської моралі: святкування неділь та релігійних свят, виконуючи вимоги четвертої заповіді Божої – «Пам'ятай день святий святкувати: шість днів працюй і роби в них усі діла свої, а день сьомий — свято Господу Богу твоєму», і відповідно до Галицького Мисливського Закону 1897 року (стаття 41) не дозволялось полювати у неділю та великі релігійні свята[12].

Проте, хоча за християнськими канонами (догматами) будь-яка робота у неділю і в християнські свята не дозволяється, але на практиці мисливці несхвально ставились до виконання цієї Божої заповіді і, лобіюючи свої інтереси домагались відміни статті 41. Мисливський закон 1897 року ще практично лише увійшов у дію, як 1 липня 1898 року керівництво Галицького мисливського товариства звернулось до Галицького сейму з петицією про потребу зміни Мисливського закону від 5 березня 1897 року. Товариство наголошувало на недоречності вимоги статті 41. Воно відзначало, що заборона полювання у неділю і свята повинна стосуватись лише полювання з нагінкою, і то лише під час ранішньої служби Божої. З ноткою лукавства звертались увага на те, що ця норма не давала відповіді на питання, які свята і яких віросповідань слід вважати великими (єврейські, католицькі, євангелістські, православні) у такій багатонаціональній та багатоконфесійній країні. Крім того, прогалини у законодавстві не пояснювали, кому забороняється полювати: мисливцям, нагоничам чи власникам землі, на яких знаходяться мисливські угіддя[13]. Мисливці аргументували свою позицію ще й тим, що вони своєю поведінкою на полюванні нікому не шкодять. Водночас вони погоджувались з тією нормою законодавства, що коли б мисливці відволікали місцеве населення для організації нагінок, то такий вид полювання потрібно було б заборонити.[14]

---

[12] Nowa ustawa łowiecka dla Galicyi i W. Ks. Krakowskiego. – Kraków: Wisła, 1898. – s.27
[13] Nasza petycya//Łowiec . – 1899. – № 8. – s.85-88.
[14] Krogulski S. Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego 1876-1926. – Lwów: Nakładem małopolskiego towarzystwa łowieckiego, 1929. – s.52.

Аналогічну позицію зайняло мисливське товариство ім. Святого Губерта у Львові. 27 травня 1899 року на своєму засіданні члени товариства висловили незгоду з вимогами статті 41 Мисливського закону, яка забороняє полювання у неділі та свята.[15]

З розвитком суспільства у бік секуляризму змінювався і Мисливський закон. Зокрема, у наступному Мисливському законі, затвердженому розпорядженням Президента Речі Посполитої 3 грудня 1927 року, вимогу щодо заборони полювання у неділі та свята було скасовано, проте не дозволялось полювати біля церкви під час відправлення літургії на визначеній відстані. Так, стаття 42 цього закону визначала, що «забороняється полювати у неділю під час служби Божої і святкових днів на відстані меншій як два кілометри від церкви». За невиконання вимог, які передбачали дотримання відстані від церкви, передбачався штраф у розмірі 50 злотих. Урочисті святами були зазначені у Розпорядженні президента Польщі від 15 листопада 1924 року.[16]

Аналогічні вимоги щодо заборони полювання у неділю були і в інших країнах. Слід сказати, що у Сполучених Штатах Америки штраф за цей вид порушення передбачав найменше покарання – 4 долари, тоді як за полювання без посвідчення мисливця передбачався штраф – 25 доларів, а за носіння зброї без відповідного дозволу – 20 доларів[17].

Мисливський закон Данії, який вступив у дію 1 липня 1931 року, передбачав штраф у сумі 50 корон за полювання у неділю або свято. За найтяжчі порушення правил полювання передбачався штраф у сумі 200 корон.[18]

Як повідомляв журнал «Ловець Польський» у 1899 році, у Німеччині найвищим трибуналом було прийнято рішення, що полювання з нагінкою і хортами, а також будь-яке галасливе полювання не дозволяється під час

---

[15] Towarzystwo myśliwskie im. Św. Huberta we Lwowie//Łowiec – 1899. – №11. – s.127-129.
[16] Pawlikowski M.K. Prawo łowieckie: komentarz dla województw wschodnich z dołączeniem rozporządzeń wykonawczych i kalędarza myśliwskiego. – Wilno: Nakładem policyjnego klubu sportowego, 1929. – s.40.
[17] Kronika//Łowiec. – 1904. - № 10. – s.121.
[18] Szablowski W. O prawie łowieckim w Danji i Finlandji//Łowiec Polski – 1932. – № 2. – s.32.

відправи Святої Літургії. Але ця заборона не торкалась полювання у великих мисливських угіддях.[19]

Християнська мораль впливала на бережливе ставлення мисливців до природи та тварин. Так, у 1876 році у Галичині було організоване Галицьке товариство охорони тварин, в статуті якого було визначене завдання про охорону від переслідування та знищення всіх видів тварин, які перебували під захистом Галицьких законів та законів Австро-Угорської імперії[20].

У діяльність мисливської охорони Галичини кінця XIX – початку XX століття чи республіки Польщі був закладений клерикальний принцип, який передбачав складання присяги мисливською охороною. Текст присяги був затверджений розпорядженням міністра сільського господарства від 21.02.1929 року за погодженням міністра внутрішніх справ. Починалась присяга словами: «Присягаю Пану Всемогутньому Богу», а закінчувалась: «Так нехай мені Пан Бог допоможе».[21] Аналогічна за змістом типова присяга була затверджена для охоронців рибальства відповідно до закону, який регулював рибальство у Галичині від 28 червня 1883 року.[22]

Після «визвольного» вересня 1939 року на території Галичини про вплив християнської моралі на мисливство не йшлось. Атеїстичний режим, декларуючи принцип відокремлення церкви від держави, зробив все, щоб не тільки мисливці, але й населення взагалі забуло про існування Бога.

На сучасному етапі в Україні принцип відокремлення церкви від держави присутній. Саме тому на даний час у національному мисливському законодавстві відсутні норми, які б окремо врегульовували проведення полювання під час релігійних свят. Крім того, при прийнятті на роботу

---

[19] Drobiazgi myśliwskie //Łowiec Polski – 1899. – № 15 . – s.11

[20] Szematyzm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskiem na rok 1892. – Lwów: Nakładem c.k. Namiesnictwa z dr. W.Łorińskiego, 1892. – s.657.

[21] Kalendarz myśliwski na 1934 rok. – Warszawa: Polski związek Stowarzyszeń łowieckich, 1934. – s. 203-204.

[22] Ustawa z dnia 19.listopada 1882 o niektórych środkach ku podniesieniu rybactwa na wodach śródkrajowych//Łowiec. – 1883. – № 10. – s.155-156.

єгерів відсутні будь-яка присяга та вимоги щодо їх моральності чи попередніх конфліктів із законом.

Статути сучасних мисливських товариств не містять зобов'язуючих вимог щодо етики поведінки на полюванні, правил поведінки, які б спирались на християнські норми. Кожному мисливцю дається свобода вибору – чинити на полюванні згідно із своїми внутрішніми моральними та світоглядними переконаннями.

Проців О.Р. Вплив християнства на мисливство /Олег Проців// Полювання та риболовля. – 2013. – №1(135) січень. – С. 6